

Region i pretpristupni pregovori Srbije sa Evropskom unijom

Uvod

Savet za inkluzivno upravljanje (CIG) održao je 24. septembra 2014. godine u Beogradu, još jednu sesiju Regionalnog foruma. Ova sesija je predstavljala prvo okupljanje Regionalnog foruma od aprila 2014. godine, na kojem su prisustvovali članovi foruma iz 7 opština¹. Sesija je bila posvećena uvodu u novu etapu aktivnosti foruma. Naime, od početka 2014. godine, Srbija se nalazi u procesu otvaranja prvih poglavlja u pretpristupnim pregovorima Srbije sa Evropskom unijom. Civilno društvo u Srbiji i donatorska zajednica su odlučni da ovaj proces ne prepuste slučaju, i da maksimalno otvore debatu o svim aspektima pregovora. U tom smislu, nekoliko članova Forumu su mislili da forma Regionalnog foruma može biti od izuzetnog značaja za upoznavanje lokalnih aktera sa procesom, kao i za njihovo proaktivno uključivanje i davanje inputa koji mogu biti od izuzetnog značaja za rad pregovaračkog tima. Lokalni doprinos može biti od velikog značaja za unapređenje ekonomske i strukturne situacije na lokalnu.

S tom namerom, CIG je pozvao službenike Vlade Republike Srbije da bolje upoznaju prisutne sa trenutnim stanjem u procesu evropskih integracija, a zatim i da iznesu svoje viđenje na koji način bi lokalne samouprave, organizacije civilnog društva i pojedinci iz Regiona, ali i cele Srbije, mogli da doprinesu procesu.

Okrugli sto je deo inicijative koju je podržala Fondacija za otvoreno društvo.

Proces pristupanja Srbije EU i posledice na lokalne zajednice

Na početku sesije, prisutnima se obratio predstavnik donatorske zajednice, koja je istakla da je veoma važno da u proces pristupanja Srbije EU što više budu uključeni građani, te da u tom smislu ova inicijativa predstavlja izvanrednu šansu za podršku i unapređenje procesa evropskih integracija Srbije. Naročito što je i sam zahtev EU da ceo proces mora da bude demokratizovan. Takođe, ona je istakla da je i za lokalnu zajednicu značajno da se što više uključi u ovaj proces i osposobi za što efikasnije povlačenje sredstava iz pretpristupnih fondova, i da treba da se što više ugleda na primere nekih opština iz regiona koje su to postigle.

Potom se prisutnim članovima Forumu obratio jedan od prisutnih službenika Vlade Republike Srbije. On je naveo da pre svega termin pregovori ne odgovara sasvim realnosti, i da ima malo mogućnosti za odstupanja. Država je obavezna da preuzme pravne tekovine Evropske unije, i da samim tim promeni, ponekad i iz korena, načine na koji funkcioniše. Tzv. „Klauzula o ravnoteži“ koja se pre svega odnosi na pregovaračka poglavlja 23 i 24,

¹ Opštine Nova Varoš, Novi Pazar, Prijepolje, Priboj, Raška, Sjenica, and Tutin.

otvara mogućnost čak i za blokadu pregovora u drugim poglavljima, ako u dva prethodno-spomenuta poglavlja nije prisutan kontinuirani napredak.

On je istakao da su ovom trenutku okončani analitički pregledi poglavlja, poznatiji kao „skrinizi“ za petnaest poglavlja, dok je za osam završen eksplanatorni „skrining“. U procesu su izrade akcionih planova, odnosno pregovaračkih pozicija, i u ovom procesu se najviše odmaklo u poglavlju 32. On je naglasio da je bitno znati da su to pregovori sa svih 28 članova unije, što daje dodatnu dimenziju percipiranoj „težini“ pregovora.

Prva i osnovna uloga lokalnih samouprava da što bolje učestvuje u primeni onoga što je ispregovarano, i tu se nazire veliki prostor za ulogu civilnog društva na lokalnu. U tom smislu, veoma je značajno da postoje inicijative koje mogu da omoguće dijalog kako na lokalnu, tako i dijalog lokalna sa centralom. I tu na red dolazi i veoma značajno pitanje za Srbiju, a to je položaj manjina. Kako EU nema „propisani recept“ za položaj manjina, mogu se desiti politički pritisci iz nekih od država članica, koji bi se odnosili na neimplementaciju usvojene manjinske regulative u Srbija. Stoga je veoma bitno rešiti individualne probleme koji se tiču svake od manjina. Svakako, treba definisati ko time treba da se bavi, koja su sredstva potrebna za rešavanje ovih problema i odakle bi se mogla naći. 35% sredstava EU namenjeno je lokalnim samoupravama i prekograničnoj saradnji. U svakom slučaju, zaključio je, inicijativa je ono što je u lokalnom vlasništvu.

Učesnik iz Novog Pazara naglasio je da je za lokal pre svega bitno obaveštavanje javnosti o procesu pregovora, dakle da postoji dovoljno informacija na osnovu kojih bi lokalne samouprave i civilno društvo bi mogli da koncipiraju svoje aktivnosti. S druge strane, isti učesnik je skrenuo pažnju da postoji i pitanje kapaciteta sa kojima lokalna zajednica raspolaže ili koje je sposobna da iskoristi. Drugi član Foruma je naveo da je odgovornost lokalnih samouprava velika, da oni prvo moraju da budu odgovorni građanima, te da je potrebna departizacija. Kvalitetan rad službi omogućava kvalitetnu zaštitu individualnih prava, bez koje, nema, kako je istakao, ni zaštite kolektivnih prava.

Jedan od članova Foruma iz Prijepolja je naveo da je osnovni problem kozmetička demokratija koja vlada u Srbiji, a da je potrebna suštinska demokratija i vladavina prava. On je istakao značaj prekogranične saradnje za region, imajući u vidu postojeće teritorijalne, kulturne i istorijske veze.

Član Foruma iz Novog Pazara je naveo da bi bilo izuzetno korisno da predstavnici lokalnih samouprava i nacionalnih manjina budu članovi pregovaračkih timova. Jedan od učesnika skupa upućen u proces pregovora je rekao da bi to verovatno smanjilo efikasnost timova, ali da je će uskoro doći do izrada pregovaračkih pozicija, i da je to momenat za saradnju i kada se od građana očekuje da daju svoje mišljenje. On je tu istakao ulogu medija koji bi trebali da budu aktivniji u obaveštavanju. S druge strane, naveo je, lokalnu će biti potrebni stručnjaci za različite domene politika EU, gde je istakao primer jedne od najznačajnijih za Srbiju - Zajedničke poljoprivredne politike EU. U ovoj oblasti ima jako malo stručnjaka, i sada bi trebalo razmišljati kako da ih dobijemo 2018-2019. godine, pošto naše školstvo ih danas ne obrazuje u ovom smeru.

Jedan od učesnika je podvukao da nije cilj sam po sebi ulazak u EU, već uređivanje države. Odnosno, da sami akteri sa lokalna moraju biti ti koji će dati zamajac procesu, a ne samo da budu primaoci i spori izvršitelji, i da ostvare pretpostavke za sređivanje države. Tako će EU neformalno doći u državu.

Drugi su istakli da je u ovom smislu potrebno i što pre pokrenuti dijalog oko suštinske decentralizacije države, jer će to dati i dovoljna ovlaštenja lokalnim akterima za delovanje. Decentralizacija takođe znači i povećanje odgovornosti.²

Definisanje uloge Foruma u pretprijetnim pregovorima

Jedna od članica Foruma je predložila da se pokrenu razgovori šta bi svi članovi Foruma mogli da urade zajedno. Pre svega, ona je istakla važnost stvaranja pozitivne klime za zajednički rad na ovu temu. Takođe, navela je da je bitno odrediti prioritete, kako se snage ne bi raspršile, i u tu svrhu je istakla i podizanje političkih kapaciteta i uključivanje stručne javnosti.

Druga članica Foruma je navela da bi jedna od mogućih aktivnosti Foruma mogla da bude monitoring na lokalnu primenu zakona, a pre svega zakona koja se tiču privlačenja investicija i podizanja ekonomskih kapaciteta, reforma javnog upravljanja i vladavina prava.

Jedna od članica Foruma je predložila da se formiraju dve linije po kojima će ovo telo da funkcioniše u budućnosti – politička i ekonomska. Politička bi se skoncentrisala pre svega na dijalog, dok bi ekonomska se bavila zajedničkim projektima koji mogu da konkurišu za sredstva EU, od čega je posebno istakla prekogranične projekte. Takođe, mogli bi se pokrenuti i praktični projekti kao što je digitalizacija katastarskih knjiga, koja bi umnogome olakšala pripremu za infrastrukturne projekte EU i za privlačenje investicija.

Učesnik Foruma iz Novog Pazara je podvukao značaj iskustava koji imaju drugi regioni, kao što je to Istočna Srbija i tamošnja regionalna razvojna agencija – RARIS u korišćenju prekograničnih fondova, te da bi vredelo organizovati razgovore sa njihovim predstavnicima.

Jedan od učesnika iz Prijepolja je predložio da se iskoristi volja za dijalogom koja je iskazana na skupu, te da se organizuju informativni seminari koji bi bili posvećeni što boljem informisanju oko EU i samog procesa pristupanja, i da se istovremeno otvori komunikacija sa službama Vlade Srbije, a posebno sa predstavnicima Kancelarije za evropske integracije. Posebno je istaknuto da bi bio poželjan susret novoizabranih predsednika saveta sa pregovaračkim timom Republike Srbije za pristupanje Evropskoj uniji.

Zaključci i preporuke

Učesnici rada na ovoj sesiji Regionalnog foruma su predložili sledeće zaključke i preporuke:

- Da Forum pokrene lokalnu debatu o profilima stručnjaka koji će biti potrebni na lokalnu nakon ulaska u EU, te da se izrade programi za dobijanje takvih stručnjaka.
- Predloženo je i da Forum postane inicijator lokalnih inicijativa za monitoring primene zakona donetih u svrhu ispunjavanja standarda za priključivanje EU.
- Predloženo je da Forum dobije i svoju ekonomsku granu, odnosno da se tu inicira bliža saradnja na ekonomskom polju, a u cilju privlačenja fondova EU.

---

² Forum je tokom 2013. godine izradio Preporuke za reformu lokalne samouprave, kojima se može pristupiti preko sledeće internet adrese
<http://cigonline.net/images/Promocija%20preporuka%20za%20reformu%20%20lokalne%20samouprave%20u%20Srbiji.pdf>

- Predloženo je da se na jednu od sledećih sednica pozove predstavnik RARIS-a, koji bi izložio svoje iskustvo, metode načine delovanja u cilju što boljeg iskorištavanja pretpristupnih fondova.
- Predloženo je da se nakon okončanih izbora za nacionalne savete, novoizabrani predstavnici saveta sastanu sa predstavnicima pregovaračkog tima Republike Srbije u pretpristupnim pregovorima o pristupanju EU.

Lista učesnika

Zora Ćelović, direktor, NVO Ženska inicijativa, Priboj
Aida Ćorović, narodna poslanica, Demokratska stranka
Branislav Dilparić, predsednik Skupštine Opštine Nova Varoš, Socijalistička partija Srbije
Mirsad Duran, direktor, NVO Nova Vizija, Prijepolje
Esad Džudžo, predsednik Bošnjačkog nacionalnog veća u tehničkom mandatu
Enis Imamović, narodni poslanik, Stranka demokratske akcije Sandžaka
Semiha Kačar, direktorka, Sandžački odbor za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Novi Pazar
Stanko Kijanović, predsednik Opštinskog odbora Prijepolje, Socijalistička partija Srbije
Fahrudin Kladinčanin, programski koordinator, Akademska inicijativa Forum 10, Novi Pazar
Šemsudin Kučević, predsednik Opštine Tutin, Stranka demokratske akcije Sandžaka
Srđan Majstorović, vršioc dužnosti direktora Kancelarije Vlade Srbije za evropske integracije
Fahrudin Mekić, šef kabineta gradonačelnika grada Novog Pazara, Sandžačka demokratska partija
Darko Milutin, Lux Development, Beograd
Hazbo Mujović, predsednik Opštine Sjenica, Stranka demokratske akcije Sandžaka
Ignjat Rakitić, predsednik Opštine Raška, Srpska napredna stranka
Lazar Rvović, predsednik Opštine Priboj, Srpska napredna stranka
Zibija Šarenkapić, direktor, NVO Kulturni centar Damad, Novi Pazar
Ahmedin Škrijelj, savetnik poslaničkog kluba Stranke demokratske akcije Sanžaka u Skupštini Srbije
Samir Tandir, potpredsednik, Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka
Teo Taraniš, koordinator istraživanja, Akademska inicijativa Forum 10, Novi Pazar
Sulejman Ugljanin, narodni poslanik i predsednik Stranke demokratske akcije Sandžaka
Srđan Đurović, programski koordinator, Fondacija za otvoreno društvo
Shpetim Gashi, potpredsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, predsednik, Savet za inkluzivno upravljanje
Jadranka Jelinčić, izvršna direktorka, Fondacija za otvoreno društvo
Igor Novaković, predstavnik u Srbiji, Savet za inkluzivno upravljanje
Aleksandra Šanjević, programski koordinator, Fondacija za otvoreno društvo